

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія музики і хореографії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНИЙ ТАНЕЦЬ

для студентів

спеціальності

024 Хореографія

освітньо-професійної програми

Хореографія

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Белявська Катерина Ігорівна, викладач циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Белявська Катерина Ігорівна, викладач циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії музики і хореографії

Протокол від «30» серпня № 1

Голова циклової комісії музики і хореографії Тетяна Тетяна РОМАНОВА

Робочу програму перевірено « » _____ 2023 р.

Заступник директора

з навчально-методичної роботи Оксана Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (______). « » _____ 20__ р.,
протокол №__ (підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (______). « » _____ 20__ р.,
протокол №__ (підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (______). « » _____ 20__ р.,
протокол №__ (підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (______). « » _____ 20__ р.,
протокол №__ (підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90	
Курс	II	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	1	2
Обсяг годин, в тому числі:	30	60
Аудиторні	14	28
Модульний контроль	2	4
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	14	28
Форма семестрового контролю	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є освоєння студентами різноманітних форм, стилів і технік сучасного танцю та формування базових компетентностей, що забезпечують можливість реалізації артиста танцювального ансамблю, викладача початкових мистецьких закладів в майбутній професійній діяльності.

Завданнями курсу є:

- формування професійних умінь та навичок в освоєнні стилістичних особливостей, лексичного матеріалу і виконавської майстерності сучасної хореографії;
- розвиток творчого мислення і творчого потенціалу майбутніх викладачів-хореографів через пізнання кращих зразків, методик і технік провідних напрямків сучасного танцю;
- освоєння пластичної манери, стилю і техніки різних танцювальних систем сучасного танцю.

Дисципліна «Сучасний танець», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

«Хореографія» (ОС фаховий молодший бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК6	Здатність працювати в команді.	1 - 6
<i>Спеціальні компетентності</i>		
СК1	Здатність застосовувати на практиці прийоми танцювальної техніки з класичного, народно-сценічного танцю, сучасної хореографії та інших видів хореографічного мистецтва у професійній діяльності.	2 - 12
СК5	Здатність створювати художній образ засобами танцю, демонструвати танцювальні техніки та застосовувати їх у концертно-сценічній	1 - 12

	діяльності.	
СК9	Здатність презентувати результати своєї творчої та педагогічної діяльності.	1 - 12
СК11	Здатність до професійної самореалізації на ринку праці.	1-12
СК12	Здатність аналізувати та оцінювати твори хореографічного мистецтва.	1 - 12
СК13	Спроможність чітко формулювати задачі до власної постановочної та виконавської діяльності.	1 - 12

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення наступних результатів:

РН4 Демонструвати виконавську майстерність на основі знання традицій та сучасних тенденцій в хореографічному мистецтві під час публічного виступу, у процесі викладання та/або роботи з аматорським мистецьким колективом (відповідно до освітньо-професійної програми).

РН6 Позитивно сприймати конструктивні критичні зауваження фахівців стосовно своїх творчих і навчальних результатів та користатися ними для вдосконалення фахового розвитку.

РН8 Здійснювати профілактику травмування, у тому числі порушень опорно-рухового апарату, дотримуватись правил надання першої долікарської допомоги.

РН9 Застосовувати фахову термінологію в процесі професійної діяльності, створення навчальних матеріалів/обговорення та опису мистецьких подій.

РН10 Обирати творчі рішення та/або демонструвати відповідні виконавські компетентності для привертання уваги аудиторії.

РН12 Працювати в плановому та імпровізованому режимі під час творчого індивідуального та/або колективного репетиційного процесу,

балетмейстерсько-постановочної діяльності в роботі з учнівським та/або аматорським колективом.

PH13 Створювати танцювальні номери та/або відтворювати зразки хореографічного мистецтва.

PH15 Працювати в команді, під керівництвом, виконувати завдання в межах визначених термінів.

PH17 Презентувати результати своєї професійної діяльності з метою забезпечення особистісної конкурентоспроможності на ринку праці.

PH18 Аналізувати та оцінювати твори хореографічного мистецтва, висловлювати особистісно-ціннісне ставлення до них.

PH19 Вміти чітко формулювати та успішно вирішувати задачі до власної постановочної і виконавської діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

№		Разом	Лекції	Практ	Самостійна робота	МК
Змістовий модуль 1						
Основні техніки та структура уроку сучасного танцю.						
1.	Історія виникнення та шляхи розвитку модерн-джаз танцю	4	2		2	
2.	Вправи для розвитку рухливості хребта на уроці модерн-джаз танцю.	8		4	4	
3.	Вивчення розігріву на середині залу	8		4	4	
4.	Зразки тренувальних вправ	8		4	4	
	М.К.	2				2
	Разом	30	2	12	14	2
Змістовий модуль 2						
Методика виконання рухів в стилі модерн-джаз танцю.						
5.	Розігрів у партері на уроці модерн-джаз танцю	8		4	4	
6.	Партерний тренаж в синтезі з гімнастичними вправами для розвитку м'язів та суглобів	8		4	4	
7.	Стретчінг на уроці сучасного танцю	4		2	2	
8.	Розробка студентами комбінації розігріву в партері на уроці модерн-джаз танцю	8		4	4	
	М.К.	2				2
9.	Зміст та структура уроку модерн-джаз танцю	4		2	2	
10.	Вивчення уроку модерн джаз танцю базового рівня складності	8		4	4	

11	Контактна імпровізація	8		4	4	
12	Робота над створенням етюдної комбінації на основі вивченого матеріалу	8		4	4	
	М.К.	2				2
	Разом	60		28	28	4
	Всього	90	2	40	42	6

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні техніки та структура уроку сучасного танцю.

Тема: 1. Історія виникнення та шляхи розвитку модерн-джаз танцю

Історія виникнення та шляхи розвитку джаз-танцю. Види танцю джаз (степ, афро, слоу, бродвей джаз, класичний джаз, флеш, стрит, фанк джаз) та їхня характеристика. Провідні представники джаз танцю (К.Данхем, П. Примюс, Т. Бітті, Г. Чемпіон, Б. Фосс, Г. Росс та Дж. Армстронг).

Історія виникнення та шляхи розвитку танцю модерн. Вклад видатних хореографів у розвиток танцю модерн (А.Дункан, М.Грехем, Т.Шоун, Р. Сен-Дені, Л. Фуллер, Д. Хамфрі, Р. фон Лабан, М. Каннінгем, Х. Лимон).

Утвердження джаз-модерн танцю на професійній сцені.

Тема: 2. Вправи для розвитку рухливості хребта на уроці модерн-джаз танцю

Рухливість хребта як запорука засвоєння техніки модерн-джаз танцю. Види рухів і техніка виконання:

- Нахили торса (flat back, deep body band, side stretch)

- Скручування (roll down, roll up, twist)

Зразки комбінування рухів для хребта з іншими рухами, характерними для системи модерн танцю

Тема: 3. Вивчення розігріву на середині залу

Види вправ розігріву на середині зали(спіралі, згини тулуба, вправи на розслаблення та напруження, вправи для розігріву хребта, вправи, взяті з уроку класичного танцю). Техніка виконання.

Тема: 4. Зразки тренувальних вправ

Різновиди побудови комплексів тренувальних вправ. Засвоєння зразків тренувальних вправ як додаткового тренажу на координацію та орієнтацію в просторі за показом викладача.

Рекомендовані джерела

Основна : 2,3,6

Додаткова :1.2

Змістовний модуль 2.Методика виконання рухів в стилі модерн-джаз танцю.

Тема: 5. Розігрів у партері на уроці модерн-джаз танцю

Техніка виконання партерних вправ розігріву, спрямованих на розвиток сили та еластичності різних груп м'язів, рухливості та виворітності суглобів (розігрів стопи та гомілковостопного суглобу, вправи stretch-характеру, вправи для хребта)

Тема: 6. Партерний тренаж в синтезі з гімнастичними вправами для розвитку м'язів та суглобів

Техніка виконання тренувальних вправ у партері на розвиток м'язів та суглобів. Розробка студентами тренувальних комплексів вправ у партері з використанням гімнастичних вправ , підбір музичного супроводу та показ на практичному занятті.

Тема: 7. Стретчінг на уроці сучасного танцю

Поняття «стретчінг» та його характерні особливості. Основні методичні рекомендації щодо занять стретчінгом (відчуття свого тіла, коли розтягуватися, вихідні положення, що відбувається при розтяжці, концентрація, дихання, розуміння і полегшення болю, розтягнення всебічне. Класифікація тренувальних комплексів stretch-характеру (статичні, силові, динамічні або балістичні, охолоджуючі).

Тема: 8. Розробка студентами комбінації розігріву в партері на уроці модерн-джаз танцю

Розробка студентами комбінації розігріву у партері, підбір музичного супроводу та презентація на практичному занятті.

Тема: 9. Зміст та структура уроку модерн-джаз танцю

Розуміння побудови уроку модерн-джаз танцю. Розігрів, вправи для хребта, рівні, вправи на відновлення дихання та релаксацію, екзерсис, кросс-комбінації, тренувально-танцювальна комбінація. Мета кожного розділу, дозування навантаження, тривалість відносно до загального об'єму заняття.

Тема: 10. Вивчення уроку модерн-джаз танцю

Вивчення екзерсису :

- Plie;

- Battement tendu;
- Battement jete;
- Rond de jambe par terre;
- Rond de jambe en l'air;
- Battement fondu;
- Adagio;
- Grand battement

Тема: 11. Контактна імпровізація.

Історія виникнення та шляхи розвитку контактної імпровізації. Творчість Стіва Пекстона. Основні завдання контактної імпровізації. Передбачувані результати контактної імпровізації. Основні види вправ та ігри з контактної імпровізації. Робота в парі, робота в групі. Робота з тілом в трьох глибинах вивчення: шкіра (еластичність, рухливість), м'язи (еластичність, рухливість, м'якість), кістки (об'єму кісток), суглоби (рухливість в роботі суглобів). Ігри з контактної імпровізації: «Скульптор», «Мости», «Мурашник», «Художник», «Довірися мені» та ін.

Тема: 12. Робота над створенням етюдної комбінації на основі вивченого матеріалу.

Композиція сучасного танцю з елементами імпровізації. Створення етюдних комбінацій на основі вивченого матеріалу. Відпрацювання всього вивченого матеріалу.

Рекомендовані джерела

Основна : 5,6,8
Додаткова: 3,4

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія виникнення та шляхи розвитку модерн-джаз танцю	2
	Разом	2

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вправи для розвитку рухливості хребта на уроці модерн-джаз танцю.	4
2	Вивчення розігріву на середині залу	4
3	Зразки тренувальних вправ	4
4	Розігрів у партері на уроці модерн-джаз танці.	4
5	Партерний тренаж в синтезі з гімнастичними вправами для розвитку м'язів та суглобів	4
6	Стретчінг на уроці сучасного танцю	2
7	Розробка студентами комбінації розігріву в партері на уроці модерн-джаз танцю	4
8	Зміст та структура уроку модерн-джаз танцю	2
9	Вивчення уроку «модерн-джаз» танцю базового рівня складності	4
10	Контактна імпровізація.	4
11	Робота над створенням етюдної комбінації на основі вивченого матеріалу	4
	Разом	40

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Шкала відповідності оцінок

Рівень	Ба ли	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
	12	Студент технічно правильно виконує вправи сучасного екзерсису на середині зали: з паралельними та виворотними натягнутими стопами й колінами, піднімає ноги на рівень 90° і вище. Демонструє правильну постановку корпусу, ніг, рук, голови. Точно координує рухи, регулює їх по швидкості, силі, амплітуді. Розвиває пластичність виконання. Вільно володіє термінологією сучасного танцю.
	11	Студент на високому художньому рівні демонструє техніку сучасного танцю. Технічно та методично правильно виконує рухи сучасного екзерсису у відповідних характерах (плавно, різко, сильно, уривчасто тощо) та метро-ритмічних розкладках. Виконує танцювальні комбінації технічно, музично та емоційно-виразно.
	10	Презентований студентом рівень виконавських умінь та навичок характеризується як високий. Він чітко й точно демонструє окремі рухи та комбінації під рахунок і під музичний супровід. Демонструє гарний апломб в позах та динаміці окремих рухів. Акуратно використовує елементи художнього забарвлення рухів у виконавській практиці. Швидко координує елементи екзерсису.
Достатній	9	Студент демонструє достатній рівень сформованості вмінь і навичок у відтворенні танцювальних комбінацій сучасного екзерсису. Вільно володіє термінологією сучасного танцю, але недостатньо повно розкриває художньо-образний зміст окремих рухів на середині зали.
	8	Студент засвідчує належний рівень хореографічної підготовки, точність виконання сучасного екзерсису, але допускає незначні помилки у виконання окремих поз сучасного танцю, не в повній мірі демонструє виразність рухів.
	7	Студент демонструє вміння виконувати комбінації сучасного екзерсису, досить повно розкриває характер виконання рухів на середині зали, при цьому не припускає суттєвих помилок, але йому бракує володіння танцювальною технікою.

Середній	6	Студент володіє навичками та вміннями виконання рухів сучасного екзерсису, але недостатня хореографічна підготовка заважає правильному виконанню деяких вправ. Допускає суттєві помилки у термінології сучасного танцю.
	5	Студент здатний виконувати комбінації з сучасного екзерсису на середині зали, але не в повній мірі демонструє правильність виконання комбінацій і стрибків.
	4	Студент демонструє відтворення заданих комбінацій зі значною кількістю недоліків, посереднє володіння термінологією сучасного танцю.
Початковий	3	Студент не здатний правильно виконати поставлене завдання (не виконує закінчену музично-хореографічну форму, не передає музику й зміст образу рухом танцю) або виконує завдання лише частково, з суттєвими помилками.
	2	Студент демонструє досить низький техніко-виконавський рівень, запропоновані завдання виконані лише частково з порушенням порядку рухів у комбінаціях, які вирізняються невиразним та неритмічним виконанням.
	1	Студент не координує рухи, не може впоратися з більшістю поставлених завдань, виконання рухів і комбінацій екзерсису сучасного танцю не відповідає вимогам. Студент не володіє термінологією сучасного танцю.

6.2. Завдання для самостійної роботи.

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Кількість годин
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.		
Основні техніки та структура уроку сучасного танцю.		
Тема 1. Історія виникнення та шляхи розвитку модерн-джаз танцю	<ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати рекомендовану літературу 2. Підготувати повідомлення на тему: «Походження модерн-джаз танцю». 	2
Тема 2. Вправи для розвитку рухливості хребта на уроці модерн-джаз танцю.	<ol style="list-style-type: none"> 1.Опрацювати рекомендовану літературу. 2.Виписати визначення основних понять і термінів. 3.Створити схему екзерсису на середині зали з переліком вправ у визначеному порядку й можливим поєднанням однієї вправи з іншою. 	4
Тема 3. Вивчення розігріву на середині залу	<ol style="list-style-type: none"> 1.Опрацювати рекомендовану літературу. 2.Занотувати послідовність рухів 3.Відпрацювати вивчений матеріал 	4
Тема 4. Зразки тренувальних вправ	<ol style="list-style-type: none"> 1.Опрацювати рекомендовану літературу 2.Занотувати варіації запропонованих вправ 3.Створити свій варіант розігріву на середині зали 	2
	Разом за змістовим модулем І:	14

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Методика виконання рухів в стилі модерн-джаз танцю.

Тема 5. Розігрів у партері на уроці модерн-джаз танці.	1.Опрацювати рекомендовану літературу. 2.Занотувати послідовність рухів 3.Відпрацювати вивчений матеріал	4
Тема 6. Партерний тренаж в синтезі з гімнастичними вправами для розвитку м'язів та суглобів	1.Знайти варіації вправ в інтернет джерелах 2.Створити вправи партерного тренажу з використанням гімнастичних вправ	4
Тема 7. Стретчінг на уроці сучасного танцю	1.Опрацювати рекомендовану літературу 2.Розробити сет вправ зі стретчингу на різні групи м'язів	2
Тема 8. Зміст та структура уроку модерн-джаз танцю	1.Занотувати побудову уроку модерн-джаз танцю 2.Повторити пройдений матеріал 3.Подивитись уроки з додаткових інтернет-джерел	2
Тема 9. Розробка студентами комбінації розігріву в партері на уроці модерн-джаз танцю	1.Опрацювати рекомендовану літературу. 2.Виписати визначення основних понять і термінів. 3.Створити схему екзерсису в партері з переліком вправ у визначеному порядку й можливим поєднанням однієї вправи з іншою.	4
Тема 10. Вивчення уроку «модерн-джаз» танцю першого рівня складності	1.Опрацювати рекомендовану літературу. 2.Занотувати терміни сучасного танцю. 3.Відпрацювати вивчені рухи екзерсису модерн-джаз танцю.	4
Тема 11. Контактна імпровізація.	1. Опрацювати рекомендовану літературу. 2. Відпрацювати техніку виконання контактної імпровізації в парах	4

Тема 12. Робота над створенням етюдної комбінації на основі вивченого матеріалу	1. Опрацювати рекомендовану літературу. 2. Записати музично-ритмічні розкладки вправ і комбінацій у робочий зошит. 3. Відпрацювати техніку виконання рухів.	4
	Разом за змістовим модулем II:	28
	Всього:	42

Критерії оцінки результатів самостійної роботи

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі :

- практичного показу (демонстрації) рухів сучасного екзерсису в комбінаційній побудові;
- усного опитування;
- тестування. Тести містять 12 різних за формою завдань. За кожну правильну відповідь на 1 тестове завдання виставляється 1 бал.

Максимальна кількість балів за виконану роботу – 12

Критерії оцінювання модульного контролю

Максимальна кількість балів - 12	Критерії оцінювання
10 – 12	Завдання виконані якісно (90% - 100% виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
7 – 9	Завдання виконані якісно з достатньо високим рівнем правильних відповідей (75% - 89% виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
4 – 6	Завдання виконані якісно з середнім показником правильних відповідей (50% - 74% виконання всіх розділів модульної (контрольної) роботи).
1 - 3	Завдання виконано з низьким показником (виконання 49% усіх розділів модульної (контрольної) роботи).

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «Сучасний танець»

Разом: 90 год., лекції –2 год., практичні заняття – 40 год., самостійна робота –42 год., підсумковий контроль – 6 год.

М о д у л і	Назва модуля	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота	Види поточного контролю
Змістовий модуль 1 Основні техніки та структура уроку сучасного танцю.		Історія виникнення та шляхи розвитку модерн-джаз танцю	Вправи для розвитку рухливості хребта на уроці модерн-джаз танцю	Див. карту самост. роботи	Модульна контрольна робота № 1
			Вивчення розігріву на середині залу		
			Зразки тренувальних вправ		
Змістовий модуль 2 Методика виконання рухів в стилі модерн-джаз танцю.			Розігрів у партері на уроці модерн-джаз танцю	Див. карту самост. роботи	Модульна контрольна робота № 2 Модульна контрольна робота № 3
			Партерний тренаж в синтезі з гімнастичними вправами для розвитку м'язів та суглобів		
			Стретчінг на уроці сучасного танцю		
			Зміст та структура уроку модерн-джаз танцю		
			Розробка студентами комбінації розігріву в партері на уроці модерн-джаз танцю		
			Вивчення уроку «модерн-джаз» танцю базового рівня складності		
			Контактна імпровізація.		
			Робота над створенням етюдної комбінації на основі вивченого матеріалу		

8. Рекомендована література.

Основна:

1. Бігус О.О, Маншилін О.О., Кондратюк Д. О., Мова Л. В., Журавльова А. В., Донченко Н. П. та ін. Сучасний танець. Основи теорії і практики: навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра. К, 2017. 264 с.
2. Засоби ритміки і хореографії у професійній підготовці майбутнього фахівця / Ребрина А. А., Павлюк О. С., Ференчук Б. М., Мозолюк О. В. // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. – Київ, 2013. – № 76. – С. 29–34.
3. Кушнерчук І. Танці як засіб фізичного та естетичного виховання хлопців та дівчат / Ірина Кушнерчук // Міжнародні читання пам'яті професора Богдана Шияна : зб. наук. пр. – Дрогобич, 2014. – С. 123–127.
4. Колногузенко Б. М. Хореографічне мистецтво. Харків : ХДАК, 2018. 224с.
5. Тараненко Ю. П. Розвиток художньо-творчих здібностей молодших школярів у процесі хореографічної діяльності : навчально-методичний 22 посібник. Мелітополь : ПП Скребейко П.В., 2018. 84 с.
6. Українське хореографічне мистецтво в контексті світової художньої культури: колективна монографія / за заг. Ред. О.А. Плахотнюка. – Львів : СПОЛОМ, 2020. – 316 с.
7. Шалапа С. В., Корисько Н. М. Методика роботи з хореографічним колективом : підручник для студентів 6.020202 «Хореографія» спеціалізацій «Народна хореографія», «Сучасна хореографія», «Бальна хореографія». Київ : НАКККіМ, 2015. 256 с.
8. Шалапа С. В. Теорія і методика викладання спортивного танцю : підручник. К. : НАКККіМ, 2015. 396 с

Додаткова:

1. Бубела О. Розвиток координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами хореографії /Костянтин Петренко, Аліна Сениця, Тарас Осадців // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі

фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2012. – Вип. 16, т. 2. – С. 45–49.

2. Колногузенко Б. М., Макарова І. І. Сучасний танець та методика його викладання : конспект лекцій для студентів хореогр. від-нь мистец. та пед. вищ. навч. закл. II-IV рівня акредитації / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Харків. обл. осередок нац. хореогр. спілки України. Харків: Слово, 2015. 137 с.
3. Мартиненко О. В. Педагогічні умови формування хореографічних умінь дітей 5–6 років у дошкільних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.08 „Дошкільна педагогіка” / Мартиненко Олена Володимирівна ; Ін-т проблем виховання. – Київ, 2005. – 19 с.
4. Шабаліна О. М. Пластичність. Мова. Тіло : монографія. М-во культури України, Харків. держ. акад. культури. Київ : ФО-П Поліщук О. В., 2017. 194 с.